

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА”
(для бакалаврів)**

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2011

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни “Організаційно-правові проблеми безпеки підприємництва” полягає у засвоєнні в повному обсязі навчальної програми і формуванні самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні застосовувати організаційно-технічні методи захисту від злочинних посягань у сфері безпеки організацій та установ.

Завдання самостійної роботи студентів — набуття, засвоєння, закріплення та систематизація відповідних знань з комплексного використання сучасних типових інтегровальних систем для охорони території об'єкта, засобів відеоспостереження, сигналізації, радіозв'язку, фотографування, провідного телефонного зв'язку, спеціальних засобів самооборони; вивчення організаційних заходів щодо впровадження технічних систем відеоспостереження з комп'ютерним зором для візуального контролю тієї чи іншої дії, охорони підприємства.

Зміст самостійної роботи студентів визначається навчальною програмою дисципліни, а також методичними матеріалами.

До основних форм самостійної роботи студентів з дисципліни “Організаційно-правові проблеми безпеки підприємництва” належать такі:

- вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичних занять;
- пошук та огляд літературних джерел за цією проблематикою;
- написання реферату за цією проблематикою;
- аналітичний розгляд публікації;
- підготовка контрольної роботи;
- оформлення схем.

Студенти перевіряють рівень засвоєння знань самостійно, відповідаючи на питання для самоконтролю.

Важливий засіб засвоєння знань становлять реферати.

У вступі визначається мета дослідження, з максимально можливою точністю встановлюються рамки теми, що підлягає розгляду, визначаються методи її дослідження. Він служить перехідним міс-

Підготовлено професором кафедри правоохоронної діяльності
Е. І. Низенком

Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності
(протокол № 3 від 31.10.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Низенко Е. І. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Організаційно-правові проблеми безпеки підприємництва” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 48 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Організаційно-правові проблеми безпеки підприємництва”, питання для самоконтролю, задачі, практичні та тестові завдання, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

ком до основного дослідження. В ньому повинно бути відображено практичне і теоретичне значення теми.

В основній частині роботи мова має йти насамперед про зміст досліджуваної проблеми, де необхідно чітко обґрунтувати, чому саме такому рішенню потрібно віддати перевагу.

Робота має завершуватись висновками.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів:

- оцінка “відмінно” – студент повно і всебічно розкриває питання теми, винесені на самостійне опрацювання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідної теми і може аргументовано її доводити;
- оцінка “добре” – загалом рівень знань студентів відповідає викладеному вище, але мають місце деякі упущення при виконанні завдань, винесених на самостійне опрацювання, обґрунтування неточні, не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами;
- оцінка “задовільно” – студент розкрив питання, винесені на самостійне опрацювання, в загальних рисах, розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно і несамостійно;
- оцінка “незадовільно” – студент не в змозі дати відповідь на поставлене запитання або відповідь неправильна, студент не розуміє суті питання, не може зробити висновки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Лекції	ПЗ	Сам. роб.
1	2	3	4	5
	Змістовий модуль I. Стан проблеми і організаційно-правові аспекти забезпечення безпеки підприємства			
1	Предмет, завдання і зміст курсу “Організаційно-правові проблеми безпеки підприємництва”	2	2	4
2	Стан і шляхи вдосконалення законодавства про забезпечення безпеки підприємницької діяльності в Україні	2	2	5
3	Створення системи безпеки підприємства	2	2	4
4	Організаційні основи служби безпеки підприємства	2	2	4
5	Розробка концепції і впровадження системи інформаційної безпеки	2	2	4
6	Захист службою безпеки підприємства об’єктів інформації, інформаційних систем від технічних розвідок та інших засобів таємного отримання інформації	2	2	4
	Змістовий модуль II. Організаційно-технічні заходи комплексного забезпечення безпеки діяльності підприємства			
7	Організаційні заходи комплексного забезпечення безпеки підприємства як суб’єкта підприємницької діяльності	2		4

1	2	3	4	5
8	Детективна група при виконанні завдань забезпечення безпеки підприємництва	2		4
9	Організація попередження замахів на економічну безпеку підприємництва	2		4
10	Змістовий модуль III Методи і технологія діяльності служби безпеки підприємства з фізичної охорони осіб і транспортних засобів	2	2	4
11	Мінімізація ризиків, зумовлених вибором майбутніх партнерів, витоком інформації внаслідок несанкціонованого прослуховування розмов	2		4
Разом годин : 81		22	14	45

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА”

Змістовий модуль I. Стан проблеми і організаційно-правові аспекти забезпечення безпеки підприємства

Тема 1. Предмет, завдання і зміст курсу “Організаційно-правові проблеми безпеки підприємництва”

Питання для самоконтролю

1. Загальнотеоретична характеристика спектра загроз та небезпек суб'єкту господарювання (підприємцю).
2. Сутність комплексного об'єктивного критерію щодо визначення адекватності рівня безпеки системи (підприємства) тому середовищу і загрозам, в яких вона функціонує.
3. Система курсу “Організаційно-правові проблеми безпеки підприємництва”.
4. Політичний аспект утворення систем безпеки різного рівня з урахуванням національних інтересів держави.
5. Правовий аспект утворення недержавної системи безпеки підприємства.
6. Сутність морально-етичного та гуманістичного аспектів комплексного критерію щодо визначення адекватності рівня безпеки господарюючого суб'єкта.
7. Управлінський аспект розроблення механізму взаємодії державної і недержавної підсистем безпеки, який є одним з напрямів синергетичної теорії національної безпеки.
8. Предмет курсу “Організаційно-правові проблеми безпеки підприємства”.
9. Напрями роботи недержавної служби безпеки в галузі надання послуг окремим громадянам та юридичним особам.
10. Схема оцінки оптимальності вибору та створення дієвої організаційної структури підприємства, здатної протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам комерційному підприємству.

Практичні завдання

1. Зазначте, що мається на увазі в теорії безпекознавства під забезпеченням режиму внутрішньої безпеки підприємств, що функціонують в галузі підприємницької діяльності.
2. Підготуйте письмові відповіді на такі запитання:
 - 2.1. Як у теорії безпекознавства розглядають підприємницьке і економічне шпигунство у діяльнісному аспекті?
 - 2.2. Що необхідно з'ясувати в механізмі неправомірного використання комерційної таємниці?
 - 2.3. Чи сприяє блокуванню переростання кримінальної ситуації в злочин своєчасне інформування працівниками служби безпеки підприємства відповідних посадових осіб правоохоронних органів?
 - 2.4. Чи має право працівник служби безпеки підприємства застосовувати на території, де він несе службу в інтересах суб'єкта господарювання, фототехнічні засоби і методи фотографічної фіксації обстановки, що стосується події правопорушення скоєного будь-яким громадянином?
 - 2.5. Які дані враховуються для визначення найбільш доцільної структури й організаційної форми створюваної служби безпеки підприємства?
 - 2.6. У чому полягає зміст безпекознавчої парадигми?
 - 2.7. Яку роль відіграє самоорганізація у забезпеченні безпеки об'єкта?
 - 2.8. Чи можливо з огляду на самоорганізаційні засади системи безпеки об'єкта говорити про антиентропійний характер способу його функціонування?
3. Підготуйте реферат за темою "Безпекознавча парадигма".
4. Підготуйте реферат за темою "Методологія безпекознавства".

Тестові завдання

Зазначте правильні відповіді:

1. Під безпекознавчою парадигмою розуміють стиль науково-го мислення та підходу до вивчення процесів у сфері безпеки (безпекостворення) з позиції реалізації у них:

- а) ідеї безпеки громадянина, організації та підприємств, корпорацій тощо;

- б) цілей внутрішньої дуалістичної системи безпеки, яка складається із підсистем державної і недержавної безпеки;
- в) функцій систем безпеки;
- г) принципів забезпечення безпеки;
- д) методів, за допомогою яких вивчають явища та процеси забезпечення безпеки;
- е) об'єктів забезпечення безпеки з боку держави;
- ж) суб'єктів забезпечення власної безпеки;
- з) суб'єктів, які надають послуги з безпеки;
- и) процесів у сфері безпеки;
- к) усі відповіді правильні;
- л) усі відповіді неправильні;
- м) не всі відповіді правильні.

2. Стосовно діяльності недержавної служби безпеки в галузі надання послуг виокремлюють такі напрями цієї роботи:

- а) правовий захист підприємництва шляхом здійснення юридичної практики;
- б) надання послуг по забезпеченню фізичної безпеки громадян;
- в) охорона колективної та приватної власності;
- г) забезпечення охорони осіб в перебігу проведення масових заходів;
- д) надання послуг з технічного захисту інформації;
- е) детективна діяльність;
- ж) охорона матеріальних цінностей та грошових коштів при транспортуванні;
- з) супровід вантажів у дорозі на значні відстані;
- и) розробка засобів технічного захисту інформації;
- к) усі відповіді правильні;
- л) усі відповіді неправильні;
- м) не всі відповіді правильні.

3. Серед форм і методів участі працівників недержавної служби безпеки в запобіганні злочинам, спрямованим проти комерційних структур, найбільш часто на практиці використовуються:

- а) запобігання загрозам, вимаганню, хуліганським діям з боку членів злочинних угруповань безпосередньо на території підприємства, офісу тощо;

- б) фіксація за допомогою засобів звуко- та відеозапису, фотозйомки протиправних дій окремих громадян стосовно осіб, що працюють в комерційній структурі;
- в) надання органам внутрішніх справ фіксованої інформації (відеоматеріалів, магнітних стрічок, фотографій), що свідчить про ознаки злочинів з боку конкретних громадян;
- г) надання допомоги працівникам органів внутрішніх справ в проведенні розшукових дій, пов'язаних з розкриттям злочинів стосовно суб'єктів підприємницької діяльності;
- д) фіксація в пам'яті зовнішніх ознак осіб, що відвідують в колі вже відомих злочинних авторитетів комерційні підприємства, магазини, офіси, бази, ресторани, з подальшим обліком цієї інформації в накопичувальних матеріалах;
- е) реалізація мір протидії всім видам шпигунства (промислово, науково-технічного, економічного, комерційного тощо);
- ж) виявлення загроз для стабільності і розвитку підприємства;
- з) здійснення заходів, що спрямовані на задоволення потреб керівництва підприємства в одержанні інформації випереджаючого характеру про тенденції, факти, явища, небезпеки та загрози, що існують поза підприємством і здатні згубити господарюючий суб'єкт;
- и) усі відповіді правильні;
- к) усі відповіді неправильні;
- л) не всі відповіді правильні.

4. До основних функцій недержавної системи забезпечення безпеки підприємництва належить:

- а) створення правових засад для побудови, розвитку та функціонування системи забезпечення безпеки в усіх сферах підприємницької діяльності;
- б) формування організаційної структури системи забезпечення безпеки підприємництва та організація взаємодії з державними органами забезпечення національної безпеки;
- в) комплексне забезпечення життєдіяльності складових (структурних елементів) системи забезпечення безпеки (кадрове, фінансове, матеріальне, технічне, інформаційне тощо);
- г) створення чіткого механізму, метою якого було б координування діяльності елементів системи забезпечення безпеки;

- д) підготовка сил та засобів системи до їх застосування згідно з призначенням;
- е) вироблення стратегії і планування конкретних заходів щодо забезпечення безпеки підприємництва;
- ж) оцінку результативності дій, витрат на проведення заходів щодо забезпечення безпеки підприємництва;
- з) прогнозування, виявлення та оцінка можливих загроз, дестабілізуючих чинників та конфліктів, причини їх виникнення, а також наслідки їх прояву;
- и) запобігання та усунення впливу загроз та дестабілізуючих чинників на інтереси підприємців;
- к) локалізація деескалацію та розв'язання конфліктів;
- л) усі відповіді правильні;
- м) усі відповіді неправильні;
- н) не всі відповіді правильні.

5. Предмет курсу “організаційно-правові проблеми безпеки підприємництва” включає:

- а) закономірності забезпечення безпеки стосовно соціально-правових, організаційно-управлінських, психологічних та синергетичних аспектів відносин безпеки у різних сферах суспільного буття;
- б) закономірності процесу забезпечення безпеки, зміст якого полягає у формуванні адекватної загрозам і небезпекам, а також середовищу функціонування системи безпеки;
- в) трансформаційні зміни, що відбуваються у системах безпеки різних рівнів, тобто зміни у статусі суб'єктів управління системи безпеки міжсистемних зв'язків, завдячуючи яким вони перетворюються з об'єкта безпеки на суб'єкт;
- г) вивчення моніторингу загроз та небезпек;
- д) ідентифікація та аутентифікація (процедура встановлення першоджерела) загроз і небезпек;
- е) розроблення прогностичних сценаріїв та гіпотетичних моделей функціонування систем безпеки в позаштатних умовах;
- ж) вивчення місця та ролі управлінських еліт в процесах забезпечення безпеки, тому що управлінська еліта здійснює керуючий вплив на об'єкт управління з метою досягнення цілей безпеки;

- з) дослідження сфери реалізації потреби у безпеці на тому чи іншому історичному етапі становлення системи безпеки;
- и) закономірності організації та функціонування систем безпеки;
- к) усі відповіді правильні;
- л) усі відповіді неправильні;
- м) не всі відповіді правильні.

Література [1; 2; 4; 10; 24; 53; 61; 72; 73]

Тема 2. Стан і шляхи вдосконалення законодавства про забезпечення безпеки підприємницької діяльності в Україні

Питання для самоконтролю

1. Вплив на стан забезпечення безпеки підприємницьких структур в сучасних умовах економічної і суспільно-політичної нестабільності таких загроз, як відсутність чіткої законодавчої бази, постійна зміна положень чинного законодавства.
2. Концепція Національної безпеки України як законодавча підстава для участі громадськості у вирішенні питань щодо створення недержавної системи безпеки приватного бізнесу та захисту підприємництва.
3. Погляди на систему забезпечення національної безпеки, яка розглядається в концепції Національної безпеки як організована державою сукупність таких суб'єктів: державних органів, громадських організацій і посадових осіб та окремих громадян, об'єднаних цілями та завданнями щодо захисту національних інтересів, що здійснюють узгоджену діяльність у межах законодавства України.
4. Специфічне завдання громадянського суспільства — перекласти на себе частину державних проблем захисту приватної власності і своєї підприємницької діяльності.
5. Обґрунтуйте Вашу точку зору на те, що недержавна система безпеки підприємництва є складовою Національної безпеки України.
6. Визначте шляхи забезпечення взаємодії суб'єктів недержавної системи безпеки підприємництва та органів державної влади,

- тобто погляди на створення механізмів взаємодії між громадським суспільством і державою.
7. Значення можливості створення прямих законодавчих актів, регламентуючих діяльність недержавної системи безпеки.
 8. Охарактеризуйте напрями, що безпосередньо стосуються правового захисту підприємництва (захист інформації, захист прав власника, захист цивільних прав, захист честі, гідності та ділової репутації) згідно зі ст. 59 Конституції України.
 9. Висловіть Вашу думку з приводу того, що охорона підприємництва і забезпечення безпеки підприємницької діяльності є необхідною функціонування недержавних об'єктів, оскільки власність зобов'язує підприємців займатись діяльністю, яка раніше була виключно прерогативою спеціальних державних органів.
 10. Регламентування діяльності служби безпеки комерційного підприємства.

Практичні завдання

1. Хто забезпечує безпеку підприємництва і на якій законодавчій основі?
2. Що необхідно розробити в законодавчому плані для здійснення приватної детективної діяльності в Україні, оскільки нині приватний детектив визначений як професія, і вона зареєстрована в Класифікаторі професій України за № 3450, затвердженим і введеним в дію Наказом Держстандарту України від 27.07.95 № 257?
3. З якою метою вченими в плані захисту прав та інтересів підприємництва робиться головний акцент на створенні Ради безпеки підприємництва в Україні?
4. Обґрунтуйте чому недержавна система забезпечення підприємництва та особи виступає об'єктивним союзником державної системи і як це впливає на правовідносини з приводу забезпечення економічної безпеки взагалі і безпеки підприємництва та особи зокрема?
5. Визначте, що на Вашу думку необхідно сворити в організаційному плані на базі ГУМВС України в місцях і областях з метою зміцнення зкоординованості дій правоохоронних органів і недержавних структур безпеки.

6. Мета і завдання діяльності координаційної Ради ГУМВС України в місцях і областях по взаємодії з недержавними охоронними структурами та комерційними службами безпеки.
7. Принципи недержавного забезпечення безпеки особи та підприємницької діяльності.
8. Дотримання конституційних прав та свобод людини та громадянина при недержавному забезпеченні безпеки особи та підприємницької діяльності.
9. Прокурорський нагляд за недержавним забезпеченням безпеки особи та підприємницької діяльності.

Тестові завдання

Зазначте правильні відповіді:

1. Забороняється брати участь у забезпеченні безпеки особи та підприємницької діяльності таким категоріям осіб:

- а) особи, що не досягли 18 років;
- б) особи, що перебувають на обліку в закладах охорони здоров'я з приводу психічного захворювання, алкоголізму чи наркоманії;
- в) особи, які звинувачуються у вчиненні злочину;
- г) особи, які мають судимість або якщо вона не погашена за вчинення умисного злочину;
- д) особи, які звільнені з державних служб із судових, прокурорських та інших правоохоронних органів через компрометуючі підстави;
- е) усі відповіді правильні;
- ж) усі відповіді неправильні;
- з) не всі відповіді правильні.

2. Органи державної влади України здійснюють контроль та нагляд за недержавним забезпеченням безпеки особи та підприємницької діяльності, який зводиться до:

- а) проведення контролю в межах наданих їм повноважень за недержавним забезпеченням безпеки особи та підприємницької діяльності;
- б) видання нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення законності і дотримання прав людини відповідно до Конституції України, чинного законодавства України, а також

- Загальної декларації прав людини при застосуванні уповноваженими фізичними особами заходів безпеки;
- в) нагляду за недержавним забезпеченням безпеки особи та підприємницької діяльності, який здійснює Генеральний прокурор України та підвідомчі йому органи;
 - г) вимоги прокурором відповідних матеріалів, службових документів та інформації від суб'єктів недержавного забезпечення безпеки особи та підприємницької діяльності;
 - д) призупинення прокурором забезпечення безпеки особи та підприємницької діяльності за наявності достатніх даних про порушення законів України, прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

3. При забезпеченні безпеки підприємницької діяльності забороняється:

- а) проведення оперативно-розшукових заходів;
- б) використання спеціальних технічних засобів, що призначені для негласного отримання інформації, види яких запропоновано МВС України та затверджено Верховною Радою України;
- в) застосування спеціальних засобів щодо жінок з ознаками вагітності, до осіб з явними ознаками інвалідності та неповнолітніх;
- г) проведення заходів щодо забезпечення безпеки фізичних осіб, їх охорони, а також охорони їх житла та майна, що можуть обмежувати права і свободи інших осіб, принижувати їх честь і гідність або зачіпати інтереси державних органів;
- д) застосування заходів фізичного впливу проти працівників правоохоронних органів та спеціальних служб, які діють у межах повноважень, що надані їм відповідним законодавчим актом;
- е) усі відповіді правильні;
- ж) усі відповіді неправильні;
- з) не всі відповіді правильні.

Література [1–8; 12; 13; 15; 19; 43; 44]

Тема 3. Створення системи безпеки підприємства

Питання для самоконтролю

1. Детальне вивчення стану безпеки підприємства – реальний шлях до створення служби безпеки суб'єкта господарювання, який доз-

воляє усвідомлено і цілеспрямовано проводити роботу по забезпеченню безпеки підприємницької діяльності.

2. Поняття загрози безпеки підприємству.
3. Етапи розвитку загрози безпеки підприємства.
4. Віддаленість загрози в часі та у просторі.
5. Охарактеризуйте два класи, на які поділяються загрози за природою їх виникнення.
6. Охарактеризуйте об'єкт безпеки підприємства.
7. Мета забезпечення безпеки підприємства, визначте Вашу точку зору.
8. Реалізація певних завдань для забезпечення можливості здійснювати при необхідності комплексний вплив на потенційні й реальні загрози, що дає можливість підприємству успішно функціонувати в нестабільних умовах зовнішнього і внутрішнього середовища.
9. Політика і стратегія безпеки.
10. Суб'єкти безпеки підприємства (спеціалізовані та напівспеціалізовані суб'єкти, інший персонал і підрозділи підприємства, зовнішні органи й організації, що функціонують самостійно і не підкоряються керівництву підприємства).

Практичні завдання

1. Охарактеризуйте технічні засоби і методи забезпечення безпеки підприємства.
2. Обґрунтуйте необхідність застосування на комплексній основі інтелектуальних, кадрових, правових, фінансових ресурсів, інформаційних, організаційних і технічних засобів.
3. Статус служби безпеки підприємств.
4. Процес формування служби безпеки підприємства й одержання ліцензій на приватну розшукову й охоронну діяльність.
5. Чи може охоронно-розшуковий підрозділ на підприємстві функціонувати тільки в рамках юридичної особи, тобто підприємства-засновника?
6. Чи може підприємство-засновник при створенні служби безпеки надати цьому підрозділу право відкривати поточний і розрахунковий рахунки в банку?
7. В якому випадку може відбутися ліквідація служби безпеки?
8. Охарактеризуйте роль служби безпеки, яка створюється підприємством-засновником.

9. Поясніть статус допоміжного персоналу в службі безпеки підприємства.
10. Де відображено деталізацію тих загроз, усунення або нейтралізація яких входить у компетенцію служби безпеки підприємства?

Тестові завдання

Зазначте правильні відповіді:

1. До основних видів безпеки підприємства-засновника належать:

- а) науково-технічна безпека (охорона ноу-хау, організація охорони наукових лабораторій тощо);
- б) психологічна безпека (інформування персоналу підприємства про відсутність реальних загроз, адекватне реагування на дезінформаційні заходи тощо);
- в) техногенна безпека (охорона найбільш небезпечних ділянок підприємства від терористів, участь у службовому розслідуванні техногенних катастроф тощо);
- г) фізична безпека (охорона персоналу від насильницьких злочинів, попередження таких злочинів тощо);
- д) інформаційна безпека (збереження комерційної таємниці, боротьба з хакерами тощо);
- е) економічна безпека (охорона майна підприємства, боротьба з економічним шпигунством тощо);
- ж) екологічна безпека (документування екологічних правопорушень, введення посад, щодо виявлення екологічних відхилень);
- з) пожежна безпека (проектування, монтаж, експлуатаційне обслуговування пожежної сигналізації, виставлення варті у місцях можливого загоряння тощо);
- и) усі відповіді правильні;
- к) усі відповіді неправильні;
- л) не всі відповіді правильні.

2. Цілями забезпечення безпеки підприємства можуть бути:

- а) зміцнення інтелектуального потенціалу підприємства;
- б) захист законних прав та інтересів підприємства;
- в) зміцнення дисципліни праці і підвищення його продуктивності;

- г) максимально повне інформаційне забезпечення діяльності підприємства і підвищення його ефективності;
- д) недопущення залежності від випадкових і несумлінних ділових партнерів;
- е) надання службою безпеки господарюючого суб'єкта сприяння управлінським структурам у досягненні цілей підприємства;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) усі відповіді неправильні;
- и) не всі відповіді правильні.

3. Зміст критерію, за допомогою якого оцінюється надійність і ефективність системи безпеки підприємства, розкривається через ряд таких показників:

- а) своєчасне виявлення і припинення спроб несанкціонованого проникнення на об'єкти підприємства, що охороняються;
- б) припинення насильницьких злочинів на території підприємства щодо окремих співробітників і груп працівників;
- в) попередження надзвичайних ситуацій;
- г) рівень захисту майна й інтелектуальної власності підприємства;
- д) попередження або припинення протиправних дій з боку персоналу підприємства, його відвідувачів, клієнтів;
- е) недопущення фактів витоку (розголошення) конфіденційної інформації;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) усі відповіді неправильні;
- и) не всі відповіді правильні.

Література [6; 17–20; 25; 27; 40; 43; 69; 72; 76]

Тема 4. Організаційні основи служби безпеки підприємства

Питання для самоконтролю

1. Значення проектування оргструктури служби безпеки підприємства і її ресурсного забезпечення.
2. Схема оцінювання оптимальності вибору кількості структурних підрозділів при створенні служби безпеки для реалізації визначених функцій.

3. Погляди на причини, що визначають нерівномірну кількість співробітників у різних підрозділах служби безпеки.
4. Об'єднання двох детективних підрозділів (розвідки і контррозвідки) в одну загальну оргструктуру оскільки вони взаємно доповнюють і не суперечать один одному.
5. Введення у великих службах безпеки посад помічників (референтів) начальника служби безпеки підприємства і заступників начальників служби безпеки.
6. Створення у великих службах безпеки підприємств штабних підрозділів, які на належному рівні виконуватимуть управлінські функції: аналіз, планування, контроль тощо.
7. Порядок визначення чисельності заступників начальника служби безпеки підприємства.
8. Внутрішні нормативні акти, що регулюють діяльність усіх підрозділів і співробітників служби безпеки.
9. Структура посадової інструкції, її певні розділи.
10. Правове забезпечення служби безпеки підприємства.

Практичні завдання

1. Для чого керівникам служби безпеки підприємства, які визначають фінансову політику служби безпеки, необхідно постійно надавати підприємству-засновнику обґрунтовані поточні і прогностичні оцінки у фінансових потребах служби безпеки і засновані на них точні розрахунки?
2. Назвіть підрозділи, які входять до складу служби безпеки підприємства.
3. Визначте принципи організації і функціонування системи безпеки підприємства.
4. Хто приймає рішення про створення служби безпеки підприємства відповідно до його статуту?
5. Висловіть Вашу думку з приводу створення Ради з безпеки при керівникові служби безпеки підприємства, зазначте її функції.
6. Охарактеризуйте Вашу точку зору про повне і якісне забезпечення діяльності служби безпеки матеріально-технічними ресурсами.
7. В якому порядку вирішують питання про зарахування кандидата для роботи в службі безпеки на вакантну посаду на постійній ос-

- нові, якщо у процесі перевірки встановлена його придатність до такого роду діяльності?
8. Чому можна здійснювати перевірку силами працівників служби безпеки підприємства кандидата для роботи в службі безпеки господарюючого суб'єкта лише за умов отримання письмової згоди кандидата на вакантну посаду?
 9. Визначте порядок здійснення вибору кандидатів для роботи в службі безпеки, їх перевірки та проходження ними спеціальної підготовки і стажування на посаді.

Тестові завдання

Зазначте правильні відповіді:

1. Основними завданнями Ради з безпеки підприємства при керівникові системи безпеки підприємства (директор) є:

- а) оцінювання і визначення основних напрямів діяльності підприємства із забезпечення економічної безпеки;
- б) розробка перспективних програм вдосконалення системи безпеки підприємства;
- в) розробка пропозицій щодо змісту і характеру взаємодії з правоохоронними органами, органами місцевого управління, з партнерами, замовниками, споживачами продукції з метою збереження конфіденційності, встановлення і підтримки інших заходів безпеки;
- г) розгляд спеціальних планів підрозділів підприємства із забезпечення безпеки;
- д) розгляд проектів рішень щодо складу, стану та діяльності системи безпеки підприємства за звітними періодами;
- е) усі відповіді правильні;
- ж) усі відповіді неправильні;
- з) не всі відповіді правильні.

2. Матеріально-технічні ресурси, що застосовуються для забезпечення діяльності служби безпеки підприємства, поділяються на такі групи:

- а) зброя і боєприпаси;
- б) спеціальні засоби;
- в) службові приміщення різного характеру;

- г) допоміжна техніка (автотранспорт відео- і фототехніка, комп'ютери, засоби радіо- і телефонного зв'язку);
- д) технічні засоби профілактики, захисні пристрої (охоронно-пожежна сигналізація, електронні контролери, прилади спостереження в нічний час, спостереження важливих об'єктів, протигонні автомобільні пристрої тощо);
- е) усі відповіді правильні;
- ж) усі відповіді неправильні;
- з) не всі відповіді правильні.

3. Внутрішні нормативні акти, що регулюють діяльність усіх підрозділів і співробітників служби безпеки підприємства містять у собі:

- а) інструкцію для виконавців робіт і документів, що містять комерційну таємницю;
- б) договір підприємства з партнером про забезпечення їм заходів безпеки комерційної інформації з обмеженим доступом;
- в) зобов'язання про нерозголошення комерційної таємниці;
- г) правила ведення секретного діловодства;
- д) перелік посадових осіб, уповноважених відносити інформацію до комерційної таємниці;
- е) перелік відомостей, що не повинні розголошуватися стороннім особам з метою особистої безпеки співробітників підприємства;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) усі відповіді неправильні;
- и) не всі відповіді правильні.

Література [40; 42; 47; 61; 65; 73]

Тема 5. Розробка концепції і впровадження системи інформаційної безпеки

Питання для самоконтролю

1. Система забезпечення безпеки — складова підсистема системи інформаційної безпеки підприємства.
2. Необхідність розрізнення системи інформаційної безпеки та системи забезпечення безпеки підприємства.

3. Необхідність визначення мети функціонування спеціальної підсистеми, яка б підтримувала і забезпечувала нормальне функціонування системи інформаційної безпеки підприємства відповідно до заданих параметрів та окреслених завдань.
4. Визначте механізм по виробленню, перетворенню і реалізації концепції, стратегії і тактики у сфері інформаційної безпеки підприємства.
5. З'ясуйте чому відсутність системи забезпечення інформаційної безпеки підприємства унеможливує надійний захист основ, базису самої безпеки господарюючого суб'єкта.
6. Охарактеризуйте головне призначення системи забезпечення інформаційної безпеки підприємства у тому числі мінімізацію та нейтралізацію дії внутрішніх і зовнішніх загроз.
7. Охарактеризуйте “метод критичних сценаріїв”, який є важливим методом забезпечення інформаційної безпеки підприємства.
8. З'ясуйте метод “моделювання”, за допомогою якого можна проводити навчання з інформаційної безпеки підприємства.
9. З'ясуйте метод “дихотомії”, який застосовують для протидії загрозам інформаційній безпеці підприємства як в напрямі надання певного впливу на джерело загрози, так і в напрямі укріплення об'єкта безпеки.
10. Середовище розповсюдження небезпечної інформації від супротивника, що становить собою загрозу підприємству.

Практичні завдання

1. Наведіть різні погляди щодо поняття системи інформаційної безпеки.
2. У чому полягає відмінність системи інформаційної безпеки від системи забезпечення інформаційної безпеки підприємства?
3. Визначте мету формування системи забезпечення інформаційної безпеки підприємства.
4. Окресліть методи забезпечення інформаційної безпеки підприємства.
5. Визначте суб'єкти діяльності для забезпечення інформаційної безпеки підприємства.
6. Що передбачає організація ефективної системи забезпечення інформаційної безпеки у будь-яких ситуаціях скоординованої інформаційної операції з боку супротивника?

7. Як можуть бути розділені методи впливу на інформаційну інфраструктуру підприємства?
8. Наведіть основні напрями діяльності служби безпеки підприємства щодо забезпечення інформаційної безпеки суб'єкта господарювання.
9. Схарактеризуйте такі важливі умови забезпечення інформаційної безпеки суб'єкта господарювання як доступність інформації, цілісність, захист від загроз.
10. Зазначте головну вимогу при проектуванні систем захисту інформації органів управління підприємства.

Тестові завдання

Зазначте правильні відповіді:

1. Дії, пов'язані із забезпеченням інформаційної безпеки, мають включати:

- а) спостереження, аналіз, оцінку та прогноз загроз та небезпек підприємницької уразливості, ідентифікація критичної інфраструктури;
- б) відпрацювання стратегії і тактики, планування попередження нападу, укріплення потенційних зв'язків, вирівнювання ресурсів забезпечення інформаційної безпеки;
- в) відбір сил і засобів протидії, нейтралізації, недопущення нападу, мінімізації шкоди від нападу;
- г) дії із забезпечення інформаційної безпеки;
- д) управління наслідками інциденту (кібератаки, інформаційні операції, інформаційні війни);
- к) усі відповіді правильні;
- л) усі відповіді неправильні;
- е) не всі відповіді правильні.

2. Загальні методи забезпечення інформаційної безпеки активно використовуються на будь-якій стадії управління інформаційними загрозами, до таких стадій належать:

- а) прийняття рішення з визначення області та контексту інформаційної загрози і складу учасників процесу протидії;
- б) ухвалення загальної стратегії і схеми дії в забезпеченні інформаційної і економічної безпеки підприємства;

- в) забезпечення адекватного сприйняття загрози та небезпек в усіх організаційних ланках системи управління підприємства;
- г) виділення необхідних технічних, фінансових і організаційних ресурсів, достатніх для реалізації програми відбиття інформаційної загрози і збереження сталого розвитку інформаційних ресурсів системи управління підприємства;
- д) трансформації результатів оцінки ризиків у відповідну політику інформаційної безпеки підприємства;
- м) усі відповіді правильні;
- н) усі відповіді неправильні;
- е) не всі відповіді правильні.

3. Що стосується сфери інформаційної безпеки, то у ній, зазвичай, виділяють такі рівні:

- а) фізичний;
- б) програмно-технічний;
- в) управлінський;
- г) технологічний;
- д) рівень користувача;
- е) мережевий;
- ж) процедурний;
- з) усі відповіді правильні;
- и) усі відповіді неправильні;
- к) не всі відповіді правильні.

Література [15; 28; 44; 62; 72; 74; 76]

Тема 6. Захист службою безпеки підприємства об'єктів інформації, інформаційних систем від технічних розвідок та інших засобів таємного отримання інформації

Питання для самоконтролю

1. Місце групи протидії технічній розвідці (ПДТР) у складі служби безпеки підприємства.
2. Вимоги, що висуваються для забезпечення безпеки інформації, що у процесі діяльності підприємства циклічно актуалізується.
3. Мета діяльності групи ПДТР, яка є відносно самостійним структурним підрозділом служби безпеки підприємства.

4. Роль нормативних документів, національних і міжнародних стандартів з обробки та захисту інформації в діяльності групи протидії технічній розвідці (ПДТР).
5. Пріоритети у діяльності розвідок світу в галузі наукового шпигунства і перехоплення інформації, що обертається у локальних та корпоративних мережах установ і підприємств.
6. Особливості напряму захисту інформації в інформаційних системах, базовим елементом яких є комп'ютер, з урахуванням того, що інформація крім основного середовища передачі даних має ще кілька побічних середовищ.
7. Поняття середовища ПДТР з точки зору процесу захисту інформації і контролю її захищеності.
8. Шкала електромагнітних коливань, її межі (від інфразвукових до рентгенівських випромінень).
9. Класифікація та сутність принципів захисту інформації від витіку по технічним каналам (маскування небезпечного сигналу шумовинням, фізичне усунення тракту поширювання небезпечного сигналу, обмеження дії небезпечного сигналу у тракці його поширювання, зменшування рівня небезпечного сигналу на виході передавача тощо).

Практичні завдання

1. Зазначте відмінності щодо мети дій групи протидії технічній розвідці та іншої групи захисту інформації від несанкціонованого доступу (НСД) в ЕОМ.
2. Визначте, чому спроби неправомірного доступу до чужих інформаційних мереж здійснюється одночасно з кількох робочих місць (персональних комп'ютерів) шляхом автоматичного перебору абонентських номерів доти, доки на іншому кінці лінії не "відгукнеться" чужий комп'ютер, тобто частина атакуючих комп'ютерів одержує необхідний доступ?
3. Чи може незаконний користувач, підбравши необхідний пароль, одержати доступ до комп'ютерної інформації та проводити з нею будь-які дії під виглядом законного користувача?
4. Висловіть Вашу думку, чому для зниження рівня паразитного електромагнітного випромінення, що проникає в мережу електроживлення персонального комп'ютера, застосовують мережеві перешкодоусувачі-фільтри?

5. Чому зміни напруги називають мережевими перешкодами в промисловій мережі (220В, 50Гц)?
6. Визначте, чому кабельна мережа відіграє роль антени для побічних випромінень комп'ютера і сервера?
7. За допомогою якого обладнання приймаються і декодуються електромагнітні коливання, які виникли за рахунок високочастотних струмів, що подаються через мережу електроживлення комп'ютера на нелінійні елементи?
8. Чи можна прослуховувати приміщення, де є ЕОМ, якщо побічні коливання у пристроях комп'ютера можуть бути промодульовані голосовою інформацією (акустичним полем), оскільки деякі конструктивні елементи комп'ютера мають мікрофонний ефект?
9. Які фізичні явища, характерні для форм зберігання інформації на об'єктах ЕОМ, необхідно враховувати при організації захисту інформації з обмеженим доступом, що обробляється на персональних комп'ютерах?
10. Криптографічний захист інформації.

Тестові завдання

Зазначте правильні відповіді:

1. Серед умов для формування технічних каналів відтоку інформації через ланцюги електроживлення у пристроях комп'ютера можна назвати такі обставини:

- а) неоптимізовану кількість паразитних контурів;
- б) наявність у паразитних контурів загальної точки, що забезпечує взаємний обмін побічними електромагнітними коливаннями;
- в) безліч видів побічних коливань багатоканального блока вторинного живлення;
- г) через послаблення паразитного випромінювання, викликаного сигналами, що передаються через кабельну систему під час мережевого обміну інформацією;
- д) некваліфіковане необережне прокладення кабелю;
- е) опосередковане випромінювання, що виникає в елементах комп'ютера, наводиться на все прокладання кабелю локальної мережі;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) усі відповіді неправильні;
- и) не всі відповіді правильні.

2. Середовищем поширення електромагнітних перешкод є:

- а) простір з побічними електромагнітними випромінюваннями;
- б) металеві частини корпусів, вузлів і блоків;
- в) паразитні ланцюги монтажу;
- г) паразитні міжоб'єктові ємності розподільчих трансформаторів;
- д) міжвиткові ємності дроселів фільтрів;
- е) джерело живлення і заземлений контур;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) усі відповіді неправильні;
- и) не всі відповіді правильні.

3. Пошук радіоелектронних засобів несанкціонованого знімання інформації включає:

- а) вивчення службою безпеки підприємства оперативної обстановки біля об'єкта інформації;
- б) перевірка радіоефіру за межами приміщення;
- в) перевірка моніторингу радіоефіру у приміщенні за допомогою нелінійних локаторів у діапазоні частот 0,1–2000 МГц;
- г) перевірка комп'ютерів, телефонних апаратів, електротехнічних засобів за допомогою скануючого приймача;
- д) перевірка стін приміщення за допомогою діапазонного скануючого приймача або індикаторів поля;
- е) обстеження меблів та інших предметів у приміщенні за допомогою детектора випромінювання;
- ж) перевірка телефонної та електронної лінії за допомогою комплексу "Scanner 99";
- л) усі відповіді правильні;
- м) усі відповіді неправильні;
- н) не всі відповіді правильні.

Література [6; 9; 13; 15; 23; 24; 28; 29; 34; 45; 62; 75]

Змістовий модуль II. Організаційно-технічні заходи комплексного забезпечення безпеки діяльності підприємства

Тема 7. Організаційні заходи комплексного забезпечення безпеки підприємства як суб'єкта підприємницької діяльності

Питання для самоконтролю

1. Поняття системи заходів комплексного забезпечення безпеки підприємства, спрямованих на якісний захист суб'єкта підприємництва від зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів.
2. Сутність організації охорони приміщень та споруд.
3. Суб'єкти забезпечення безпеки підприємства.
4. На кого покладається відповідальність за організацію і дотримання належного режиму пропускання та внутрішньооб'єктного.
5. Особисті організації масових заходів, які планують здійснити за ініціативою підприємства.
6. Особисті організації забезпечення охорони перевезень вантажу та грошей.
7. Поняття режиму перепустки.
8. Особливості проходу, проїзду робітників і службовців та інших осіб на територію (та у зворотному напрямі) підприємства.
9. Особливості пропускання осіб та транспорту з території об'єкта з матеріальними цінностями.
10. Особливості застосування разових перепусток у випадках, коли на територію об'єкта проходять групи осіб і одинокий відвідувач.

Практичні завдання

1. Охарактеризуйте документування на право вивозу та виносу матеріальних цінностей з підприємства і порядок відпускання товарно-матеріальних цінностей покупцю.
2. Яким чином проводяться роботи з навантаженням матеріальних цінностей у тих випадках, коли їх перевірка на КПП породжує труднощі?

3. Охарактеризуйте організацію роботи бюро перепусток на підприємстві.
4. Як обладнуються приміщення КПП технічними засобами та інвентарем?
5. Де зберігаються стандартні бланки всіх видів перепусток, які здійснюють облік перепусток, які були видані, щоб зайти на територію об'єкта.
6. Зазначте призначення автоматичної системи пожежної сигналізації.
7. Охарактеризуйте класифікацію установок пожежогасіння за способом гасіння.
8. Підготуйте реферат за темою “Заходи протипожежного захисту підприємства”.
9. Підготуйте реферат за темою “Система заходів комплексного захисту підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз”.
10. Підготуйте реферат за темою “Правила пожежної безпеки України”.

Тестові завдання

Зазначте правильні відповіді:

1. Автоматичні системи пожежної сигналізації призначені для управління такими системами автоматики об'єкта:

- а) відключення вентиляційної системи;
- б) включення системи димовидалення;
- в) включення системи оповіщення;
- г) включення світлових і звукових оповіщувачів;
- д) запуску системи пожежогасіння;
- е) зупинки ліфтів і переведення їх у режим пожежної небезпеки;
- є) розблокування дверей;
- і) усі відповіді правильні;
- й) усі відповіді неправильні;
- к) не всі відповіді правильні.

2. Розрізняють такі завдання комплексної системи заходів забезпечення безпеки підприємства, впровадження якої надає можливості успішно їх розв'язати:

- а) своєчасне виявлення загроз для підприємства;
- б) аналіз об'єкта захисту, який визначає, що слід захищати;

- в) аналіз ефективності діючих підсистем забезпечення безпеки підприємства;
- г) визначення необхідних методів і засобів забезпечення безпеки підприємства;
- д) реалізація додаткових заходів стосовно забезпечення економічної безпеки підприємства з урахуванням його пріоритетів і визначення доцільної послідовності здійснення конкретних заходів;
- е) збирання інформації для вироблення оптимальних управлінських рішень щодо вибору тих товарів та послуг, які надають більш широких можливостей для реалізації потенціалу підприємства на існуючому ринку;
- є) усі відповіді правильні;
- і) усі відповіді неправильні;
- й) не всі відповіді правильні.

3. Надійність та ефективність функціонування комплексної системи заходів безпеки підприємства оцінюється, виходячи з таких чинників:

- а) відсутності або своєчасного виявлення спроб несанкціонованого проникнення на об'єкт захисту в злочинних цілях;
- б) попередження надзвичайних випадків на підприємстві;
- в) попередження протиправних та негативних проявів з боку персоналу об'єкта;
- г) недопущення фактів витоку інформації, що становить комерційну таємницю, розголошення відомостей конфіденційного характеру;
- д) втрати важливих документів, виробів;
- е) усі відповіді правильні;
- є) усі відповіді неправильні;
- ж) не всі відповіді правильні.

Література [25–30; 32–34; 40; 48; 54; 58; 59; 64]

Тема 8. Детективна група при виконанні завдань забезпечення безпеки підприємництва

Питання для самоконтролю

1. Детективна діяльність як складова приватної підприємницької діяльності.
2. Компетенція приватних детективів збирати будь-яку інформацію, в якій зацікавлений замовник.
3. Збирання детективом під час здійснення розшукових заходів фактичних даних, які містять у собі певні відомості про факти, що можуть бути використаними як докази у цивільних і карних справах.
4. Вивчення партнерів, клієнтів і конкурентів.
5. Інформаційне забезпечення для укладання угод та контрактів.
6. Здійснення відео- і аудіозаписи, фото-, кіно- і відеозйомки у службових та інших приміщеннях з письмової згоди на це відповідних посадових або приватних осіб.
7. Особливості тактики дії детектива у процесі пізнання ним інформації про об'єкт, який викликає інтерес у замовника.
8. Зміст поняття “детективна діяльність”.
9. Пошук та представлення замовнику документованої інформації.
10. Спостереження з автомобіля, яке веде детектив.

Практичне завдання

1. Підготуйте у письмовій формі відповідь на запитання, які види послуг як суб'єкт приватної діяльності має право надавати замовникам приватний детектив, детективні агентства?
2. Охарактеризуйте вимоги щодо осіб, які можуть бути приватними детективами.
3. Як розуміти право приватного детектива застосовувати вогнепальну зброю при виконанні своїх професійних обов'язків?
4. Як розуміти право приватного детектива застосовувати спеціальні засоби активної оборони та примусу, засоби зв'язування, слезоточиві речовини, газові пістолети і револьвери та патрони до них калібру 6, 8, 9 мм, заряджені речовинами слезоточивої та дратівливої дії.

5. Обґрунтуйте своє розуміння стану правової регламентації діяльності з урахуванням того, що проект Закону України “Про приватну детективну діяльність” від 07.04.2004 р. за № 5380 набрав необхідну кількість голосів 12 січня 2004 р. у першому читанні у Верховній Раді України, а також що в країні професія приватного детектива зареєстрована в Державному класифікаторі професій України під номером № 3450, затверджена і введена в дію наказом Держстандарту України від 27.07.1995 р. № 257.
6. Підготуйте реферат на тему “Технології здійснення детективної діяльності”.
7. Підготуйте реферат за темою “Засоби детективної діяльності”.
8. Підготуйте реферат за темою “Форми детективної діяльності”.

Тестові завдання

Зазначте правильну відповідь.

1. Серед методів детективної діяльності слід визначити наступні:

- а) гласне опитування без зашифрування мети;
- б) здійснення збирання вже наявних даних про особу чи організацію (за обліком органів виконавчої влади, Державного комітету статистики, податкової служби та інших контролюючих органів);
- в) гласний огляд документів із зашифруванням мети;
- г) візуальне стеження зі стаціонарного поста та стеження у процесі руху;
- д) заходи відходу від спостереження;
- е) методи особового пошуку;
- є) усі відповіді правильні;
- з) усі відповіді неправильні;
- і) не всі відповіді правильні.

2. Елементами тактики детективної діяльності є:

- а) оперативний аналіз первинної інформації;
- б) оперативне моделювання обстановки;
- в) оперативна комбінація;
- г) порушення провадження службового розслідування;
- д) здійснення перевірочних дій в межах службового розслідування;

- е) здійснення перевірочних дій в межах службового розслідування;
- є) завершення перевірки і прийняття рішення щодо подальшого спрямування матеріалу;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) усі відповіді неправильні;
- і) не всі відповіді правильні.

3. Суб'єкти детективної діяльності мають право надати замовникам такі види послуг:

- а) пошук, збирання, фіксація та накопичення відомостей, потрібних для захисту приватних інтересів замовника;
- б) розшук зниклого, втраченого або викраденого майна клієнта;
- в) відтворення для замовника втраченої (зниклої) інформації з питань його приватних інтересів;
- г) пошук, збирання даних про факти, які можуть бути використані як докази в цивільних, господарських справах, у справах про адміністративні правопорушення;
- д) пошук і збирання інформації для клієнтів з метою підготовки ділових переговорів;
- е) пошук і виявлення фактів протиправного виконання товарних знаків, фірмової символіки та інших фірмових відзнак товарів;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) усі відповіді неправильні;
- з) не всі відповіді правильні.

Література [26; 43; 61; 67–69]

Тема 9. Організація попередження замахів на економічну безпеку підприємства

Питання для самоконтролю

1. Можливості створення інфраструктури економічної безпеки не тільки у сфері банківської діяльності, а й у підприємстві в цілому, що впливає і на питання детінізації економіки.
2. Поняття економічної безпеки.
3. Основні напрями реалізації економічної безпеки країни.
4. Поняття екосенту підприємства.

5. Загальна характеристика суті та класифікація видів небезпек підприємства та економічної безпеки.
6. Концепція проекту забезпечення економічної безпеки фірми.
7. Зовнішні та внутрішні види небезпек підприємства.
8. Управління екосесентом.
9. Розробка концептуальної моделі проекту економічної безпеки підприємства.
10. Характеристика факторів, що характеризують стабільність ситуації.

Практичні завдання

1. Поясніть порядок здійснення аналізу основних тенденцій економічних відносин підприємства з огляду на зміни у співвідношенні сил, спроможних як негативно, так і позитивно вплинути на майбутнє економічної безпеки суб'єкта діяльності.
2. Охарактеризуйте структуру сучасної системи управління ресурсами підприємства-основи забезпечення його економічної безпеки.
3. Охарактеризуйте за видами фактори, що характеризують стабільність ситуації (економічні, фінансові, кон'юнктурні, політичні, соціальні та ін.).
4. Охарактеризуйте (за масштабами) фактори в межах підрозділів підприємства, що характеризують стабільність ситуації (міжнародні, державні, галузеві (відомчі)).
5. Поняття “економічна безпека підприємства”.
6. Залежність продуктивності праці виконавця відповідно до факторів, що впливають на виконання планового завдання (зміна заробітної плати, величина винагороди, реальна вартість винагороди, моральне задоволення).
7. Ставлення до своїх обов'язків працівника від рівня матеріального та морального задоволення залежно, від соціально-економічних умов, в яких він знаходиться.
8. Обґрунтуйте необхідність здійснення постійно дій по запобіганню ризиків та захисту підприємств від негативних впливів.
9. Підготуйте реферат за темою “Врахування суб'єктивних факторів при моделюванні економічної безпеки”.
10. Підготуйте реферат за темою “Економічна безпека суб'єкта підприємства”.

Тестові завдання

Зазначте правильні відповіді:

1. За результатами аналізу основних тенденцій економічних відносин підприємства визначаються:

- а) стратегія розвитку щодо досягнення поставлених цілей та забезпечення інтересів підприємства;
- б) головні завдання;
- в) основні пріоритети;
- г) встановлюються довгострокові цілі діяльності та розвитку підприємства в цілому;
- д) порадник з планування і порадник з фінансів, які є обов'язковими для підрозділів підприємства при розробці пропозицій до шестирічної програми в цілому;
- е) усі відповіді правильні;
- ж) усі відповіді неправильні;
- з) не всі відповіді правильні.

2. В умовах необхідності раціонального використання ресурсів у підприємства виникає потреба:

- а) комплексної трансформації механізму цілей;
- б) трансформації завдань та пріоритетів його розвитку;
- в) розробки та прийняття відповідних програм їх досягнення;
- г) складання бюджету та розподілу і використання коштів, що виділяються на реалізацію прийнятих програм;
- д) визначення граничної вигоди при додаткових витратах, виходячи з різноманітних сценаріїв і цілей;
- е) усі відповіді правильні;
- ж) усі відповіді неправильні;
- з) не всі відповіді правильні.

3. Сучасна система управління ресурсами дасть змогу підприємству розвиватись з урахуванням його економічних можливостей та вирішувати такі стратегічні цілі забезпечення економічної безпеки, як:

- а) посилення контролю за цільовими напрямками і використанням коштів, а також виконанням програм;
- б) підвищення ефективності використання ресурсів;

- в) розробка альтернативних варіантів для прийняття рішень щодо розвитку підприємства з урахуванням можливих загроз та ризиків, а також шляхів їх уникнення взагалі або мінімізації їх наслідків;
- г) розробка довгострокових цільових програм щодо розвитку підприємства з урахуванням вимог економічної безпеки;
- д) визначення пріоритетів для концентрації матеріально-технічних фінансових та інтелектуальних ресурсів на вирішення ключових завдань забезпечення економічної безпеки підприємства;
- е) усі відповіді правильні;
- ж) усі відповіді неправильні;
- з) не всі відповіді правильні.

Література [24; 28; 31; 32; 62; 67; 71; 73; 75; 76]

Змістовий модуль III

Тема 10. Методи і технологія діяльності служби безпеки підприємства з фізичної охорони осіб і транспортних засобів

Питання для самоконтролю

1. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг, пов'язаних з охороною державної та іншої власності, надання послуг з охорони громадян (затверджені наказом Держкомпідприємництва та Міністерства внутрішніх справ від 14.12.2004 р. № 145/1501).
2. Охарактеризуйте зміст Положення про підрозподіли відомчої воєнізованої охорони Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 18.07.2000 р. № 103.
3. Об'єкти недержавної охоронної діяльності: фізичні особи та майно громадян і юридичних осіб усіх форм власності.
4. Суб'єкти недержавної охоронної діяльності: фізичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності, а також суб'єкти господарювання, засновані на недержавній формі власності, які мають права юридичної особи, та на професійній основі виконують за-

- ходи охорони і безпеки щодо належного їм майна та їх службових осіб, і майна інших власників та фізичних осіб за цивільно-правовими угодами.
- 5. Заходи охорони та безпеки, які здійснюються під час перевезення вантажів та проїзду фізичних осіб.
- 6. Послуги, що надаються при здійсненні охоронної діяльності.
- 7. Здійснення контролю за охоронною діяльністю у межах своєї компетенції центральними органами виконавчої влади, місцевою державною адміністрацією, органами місцевого самоврядування та органами ліцензування.
- 8. Безпосередній контроль за охоронною діяльністю, який здійснює Міністерство внутрішніх справ України.
- 9. Вимоги щодо професійної підготовки суб'єктів охоронної діяльності, які надають охоронні послуги на підставі отриманих ліцензій за укладеними цивільно-правовими угодами.
- 10. Охарактеризуйте заборони, що висуваються у законопроекті Закону України “Про охоронну діяльність” № 1020 щодо використання форменого одягу та несертифікованих в установленому порядку спеціально призначених технічних засобів охоронного призначення.

Практичні завдання

1. Чому охоронцю при здійсненні фізичної охорони дуже важливо досконало знати особливості постійних маршрутів руху і відпочинку охоронюваної особи?
2. Стверджується, що у випадках забезпечення фізичної охорони особи необхідно складати перелік усіх найбільш небезпечних місць з погляду можливого нападу. Обґрунтуйте, що зобов'язаний розробити керівник групи охоронців.
3. Характерні тактичні особливості фізичної охорони особи, коли охоронювана особа керує автомобілем, у якому разом з ним знаходяться охоронці.
4. Характерні особливості фізичної охорони особи, якщо охоронювана особа пасажиром, а охоронці розташовуються в салоні поруч з ним.
5. Комбінований, посилений варіант охорони, якому властиве виділення додаткових сил охоронців, розміщених в автомобілі супроводу.

6. Як повинен діяти тілоохоронець відносно охоронюваної особи, яка виступає в ролі водія, у випадку ускладнення обстановки.
7. Розташування автомобілів під час руху, якщо охорона забезпечується одним автомобілем супроводу (ледве праворуч, ліворуч, на відстані);
8. Ваша точка зору з приводу того, що наприкінці руху машина супроводу з охороною, обігнавши автомобіль охоронюваного з тілоохоронцями, прибуває на місце поїздки першою.
9. Бойовий порядок особистої охорони особи після виходу охоронюваного з машини.
10. Особливості дій охоронців перед входом у під'їзд з охоронюваною особою.

Тестові завдання

Зазначте правильні відповіді:

1. Законопроект закону України "Про охоронну діяльність" № 1020 визначає:

- а) організаційно-правові та економічні засади здійснення охоронної діяльності суб'єктами охоронної діяльності;
- б) перелік безпосередніх суб'єктів охоронної діяльності зокрема суб'єктів господарювання усіх форм власності;
- в) види діяльності суб'єктів підприємництва в галузі охорони, що здійснюються на підставі ліцензій та у відповідності з ліцензійними умовами;
- г) спеціальний дозвільний порядок охоронної діяльності суб'єктів господарювання і видачі ліцензій на підприємницьку діяльність в галузі охорони;
- д) заходи забезпечення особистої безпеки працівників охорони;
- е) організаційні, правові та технічні умови здійснення охорони майна та забезпечення особистої безпеки фізичних осіб;
- ж) охоронну діяльність як роботу особливого змісту з підвищеною небезпекою;
- з) усі відповіді правильні;
- и) усі відповіді неправильні;
- к) не всі відповіді правильні.

2. Недержавна охоронна діяльність здійснюється у сфері:

- а) охорони майна фізичних і юридичних осіб;

- б) транспортування майна фізичних і юридичних осіб;
- в) забезпечення особистої безпеки фізичних осіб;
- г) проектування, монтажу, ремонту та експлуатаційного обслуговування засобів приватної сигналізації;
- д) ремонту технічних систем гласного аудіоконтролю, відео- та телеспостереження;
- е) усі відповіді правильні;
- ж) усі відповіді неправильні;
- з) не всі відповіді правильні.

3. Основними принципами, якими необхідно керуватися суб'єктам охоронної діяльності, є:

- а) взаємна відповідальність державних і приватних суб'єктів охоронної діяльності перед законом;
- б) захист державою законних інтересів приватних суб'єктів у відповідних сферах їх діяльності;
- в) взаємодія в боротьбі з кримінальним сектором в економічній та фінансових сферах діяльності;
- г) повага і дотримання прав і свобод людини і громадянина;
- д) законність у використанні науково-технічних засобів;
- е) усі відповіді правильні;
- ж) усі відповіді неправильні;
- з) не всі відповіді правильні.

Література [30; 32; 40; 43; 59; 65; 70; 71; 73]

Тема 11. Мінімізація ризиків, зумовлених вибором майбутніх партнерів, витоком інформації внаслідок несанкціонованого прослуховування розмов

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте зміст Концепції ризику.
2. Розкрийте зміст поняття методології ризик-менеджменту або управління ризиками.
3. Обґрунтуйте необхідність моделювання процесів виникнення небезпек і загроз за моделями об'єктів, що вивчаються, оскільки

модель у певному сенсі відображає певні його сторони і властивості.

4. Охарактеризуйте ймовірнісний характер оцінки ризику через невизначеність багатьох негативних наслідків як дії об'єктивних факторів, так і прийнятих управлінських рішень.
5. Розкрийте зміст процедури — *деякі події, процеси або явища*.
6. Обґрунтуйте, чому оцінка рівня безпеки передбачає поряд із аналізом факторів ризику також і використання категорій збитків фактичних, очікуваних, потенційних, тих, що компенсуються і не компенсуються.
7. Охарактеризуйте механізм розвитку небезпек і те, що вони не виникають раптово, здебільшого їм передують деякі події, процеси або явища.
8. Обґрунтуйте необхідність виявлення тих ознак, які б вказували на зародження та формування небезпек; терміни їх виникнення; можливу шкоду.
9. Об'єктивні показники, які на ранніх стадіях зародження та формування небезпек дають можливість вважати їх чинниками, що визначають їх формат, здійснювати моделювання імовірних загроз.
10. Обґрунтуйте твердження вчених, що найвища міра безпеки досягається за умови, коли весь комплекс показників перебуває у межах допустимих порогових значень.

Практичні завдання

1. Чому ризик — це завжди кількісна та якісна оцінка небезпеки певним суспільним відносинам, з якими, зокрема пов'язана діяльність з правового захисту підприємництва?
2. Зазначте основні питання, що вирішуються у ході перевірки партнерів у підприємницькій діяльності.
3. Охарактеризуйте сучасні методи перевірки надійності комерційних партнерів, щоб мінімізувати ризики при укладанні договорів, адже у сфері підприємництва часто вдаються до шахрайства.
4. Наведіть приклади шахрайських дій при укладанні договору, визначте типові способи вчинення та приховування цього виду злочину.

5. Визначте чи можна уявити собі методику перевірки повноважної особи, яка підписує договір, не ознайомившись з документом, що підтверджує повноваження особи на укладання самого контракту, не отримавши дані про його право не тільки брати участь в переговорах, а й приймати рішення з конкретних питань від імені контрагента.
6. Як можна дізнатися, що лише перший керівник має право виступати від імені підприємства без доручення, а за дорученням у переговорах може брати участь заступник директора підприємства-контрагента, якому можуть бути делеговані значні повноваження, та головний бухгалтер.
7. Обґрунтуйте, чому вже на першому етапі підготовки угоди велике значення має чітка та повна фіксація фірмових назв контрагентів згідно з державним реєстром.
8. Методика перевірки доручення.
9. Обґрунтуйте, чому угода, що укладається від імені іншої особи, є перевищенням прав, однак не тягне за собою ніяких правових наслідків до особи, від імені якої вона укладається.
10. Обов'язок служби безпеки підприємства щодо перевірки партнера.

Тестові завдання

Зазначте правильні відповіді:

1. “Радіомікрофони”, які встановлені у приміщенні і ретранслюють інформацію в підходяще для підслухування місце, де працює, розшифровуючи бесіди, оператор, бувають різних видів:

- а) з електроживленням радіотрансляторів (закладок) від телефонної лінії або від батарейки;
- б) радіомікрофони, які можна монтувати в телефонний провід;
- в) напівактивний мікрофон без джерела живлення;
- г) радіомікрофон, розташований в безпосередній близькості від телефонної лінії;
- д) постійно діючі;
- е) з дистанційним керуванням;
- ж) з передачею інформації в ефір за допомогою радіохвилі;
- з) усі відповіді правильні;
- и) усі відповіді неправильні;
- к) не всі відповіді правильні.

2. Акустичний контроль приміщення можливий за допомогою:

- а) мікрофону, з виводом сигналу по телефонній лінії;
- б) диктофону;
- в) стетоскопу;
- г) радіомікрофону;
- д) телефонної лінії;
- е) лазерного зняття інформації із віконного скла;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) усі відповіді неправильні;
- и) не всі відповіді правильні.

3. Для захисту телефонних ліній від радіозакладок і диктофонів використовуються:

- а) прилади активного захисту;
- б) аналізатори телефонних ліній;
- в) склемблери;
- г) фільтри;
- д) випалювачі засобів зйому;
- е) універсальні прилади;
- ж) джерела радіошуму;
- з) детектори диктофонів;
- и) прилади, що дистанційно стирають запис з касетних диктофонів;
- к) усі відповіді правильні;
- л) усі відповіді неправильні;
- м) не всі відповіді правильні.

Література [27; 33; 39; 43; 47; 64]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативна

1. Конституція України. — К., 1996.
2. Кримінальний кодекс України. — К., 2001.
3. Цивільний кодекс України РСР // Кодекс України. — К., 1998. — Кн. 2.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Кодекс України. — К., 1998. — Кн.1.

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Кодекси України “Про пожежну безпеку” від 17 грудня 1993 р. № 3745-ХІІ // ВВР України. — 1994. — № 35. — Ст. 21.
6. Закон України “Про пожежну безпеку” від 17 грудня 1993 р. № 3745-ХІІ // ВВР України. — 1994. — № 35. — Ст. 21.
7. Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції” від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР // ВВР України. — 1996. — № 36. — Ст. 164.
8. Закон України “Про рекламу” від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР // ВВР України. — 1996. — № 39. — Ст. 181.
9. Закон України “Про господарські товариства” від 19 вересня 1991 р. № 1576-ХІІ // ВВР України. — 1991. — № 49. — Ст. 682.
10. Закон України “Про власність” від 7 лютого 1991 р. № 697-12 // ВВР України. — 1991. — № 20. — Ст. 249.
11. Закон України “Про банки і банківську діяльність” // ВВР України. — 1991. — № 25. — Ст. 281.
12. Закон України “Про Службу безпеки України” від 25 березня 1992 р. № 2230 // ВВР України. — 1992. — № 27. — Ст. 382.
13. Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” від 18 лютого 1992 р. № 2135-ХІІ // Закон України. — Т. 3. — С. 66.
14. Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України: Постанова Верховної Ради України // Голос України. — 1997. — 4 лют.
15. Про Державну програму боротьби із злочинністю: Постанова Верховної Ради України від 25 червня 1993 р. № 3225-ХІІ // ВВР України. — 1993.
16. Про заходи щодо забезпечення підтримки та подальшого розвитку підприємницької діяльності в Україні: Указ Президента України від 15 липня 2000 р. № 906/2000 // Офіц. вісн. України. — 2000. — № 13.
17. Положення про Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва: Затв. Указом Президента України від 25 травня 2000 р. № 721/2000.
18. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611 // ЗП. — 1993. — № 12. — Ст. 269.
19. Положення про порядок ліцензування підприємницької діяльності: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від

3 липня 1998 р. № 1020 // Офіц. вісн. України.— 1998. — № 27.— Ст. 1004.

20. *О порядке* выдачи субъектам предпринимательской деятельности лицензий на предоставление услуг по охране коллективной и частной собственности, а также по охране граждан, монтажу, ремонту и профилактическому обслуживанию средств охранной сигнализации: Инструкция: Утв. Приказом МВД от 28 февраля 1994 г. № 112.
21. *Об условиях* и правилах сопровождения предпринимательской деятельности (лицензионные условия), связанной с разработкой, изготовлением и реализацией специальных технических средств негласного получения информации с каналов связи, иных средств негласного получения информации и контроле за их соблюдением: Инструкция: Утв. приказом Лицензионной палаты Украины и Службы безопасности Украины от 07.04.99 № 30/76, зарегистрирована в Министерстве юстиции Украины 30.04.99 под № 275/3568, разработана в соответствии с законами Украины “О предпринимательстве”, “Об оперативно-розыскной деятельности”, “О государственной тайне”, Постановлением Верховного Совета Украины “О праве собственности на отдельные виды имущества” от 17 июня 1992 г. № 2471-ХІІ, Положением о порядке лицензирования предпринимательской деятельности: Утв. приказом Государственного комитета Украины по вопросам государственных секретов от 31.07.95 № 47, зарегистрированным в Министерстве юстиции Украины 03.08.95 под № 278/814.
22. *Об утверждении* инструкции об условиях и правилах проведения предпринимательской деятельности (лицензионные условия), связанной с разработкой, изготовлением, ввозом, вывозом, реализацией и использованием средств технической защиты информации, а также оказания услуг по технической защите информации и контролю за их соблюдением: Приказ Лицензионной палаты Украины, Департамента специальных телекоммуникационных систем и защиты информации СБ Украины от 13 октября 1998 г. № 92/80 (Зарегистрирован в Министерстве юстиции Украины 23 октября 1998 г. под № 682/3122).

Основна

23. *Батурин Ю., Хозишский М.* Компьютерная преступность и компьютерная безопасность. — М.: Юрид. лит., 1991.
24. *Безопасность* бизнеса: Справ. пособие / Под ред. Ю. Й. Когуца. — К., 1993.
25. *Боттом Н., Галатти Р.* Экономическая разведка и контрразведка: Практ. пособие: Пер с англ. — Новосибирск, 1994.
26. *Бэскид З.* Энциклопедия личной безопасности. — М.: Аквариум, 1994.
27. *Вартенесян В. А.* Радиоэлектронная разведка. — М.: Воениздат 1991.
28. *Ведев Д. Л.* Защита данных в компьютерных сетях // Открытие системы. — 1995. — № 3.
29. *Выживание* в экстремальных условиях. — М.: ИПЦ “Русский рейтинг”, 1993.
30. *Гасанов Р. М.* Промышленный шпионаж на службе монополий. — М.: Междунар. отношения, 1996.
31. *Гасанов Р. М.* Шпионаж и бизнес. — М.: Междунар. отношения, 1993.
32. *Группа* личной охраны: Метод, разработка. — М.: Арсин ЛТД, 1996.
33. *Дориченко С. А., Яценко В. В.* 25 этюдов о шифрах. — М.: Текст, 1994.
34. *Зелинский А. Ф.* Криминология: Курс лекций. — Харьков, 1996
35. *Журнал* “Досье секретных служб”. — 2000. — № 6; Журнал “Спецслужбы и мир”. — 2001. — № 6; Журнал “Бизнес и безопасность”. — 2001. — № 3.
36. *Калиниченко В. И.* Основы оказания первой неотложной медицинской помощи при охранной деятельности // Сб. метод. материалов по мед. подготовке. — М.: Ось-89, 1994.
37. *Предпринимательство* и безопасность: В 2 т. — М.: Универсум, 1991.

Додаткова

38. *Криминология*: Учебник для учеб. заведений МВД Украины.
39. *Лихолоба, В. П. Филонова.* — К.; Донецк, 1997; *Криминология*: Учеб. для юрид. вузов / Под общ. ред. д-ра юрид. наук, проф. А. Й. Долговой. — М.: ИНФРА-М, 1997; *Крысин А. В.* Безопас-

- ность предпринимательской деятельности. — М.: Финансы и статистика, 1996.
40. *Левин Дж., Бароди К.* Секреты ІМТЕКМЕТ. — К.: Диалектика, 1995.
41. *Методика* работы в кризисных ситуациях: Обзор конкретных методических ситуаций: Метод, разработка. — М.: Арсин ЛТД, 1966.
42. *Научно-технические* методы и средства в профилактической деятельности органов внутренних дел. — К., 1981.
43. *Теоретические* предпосылки использования технических средств в деятельности службы профилактики // Тр. Всесоюз. науч.-исслед. ин-та МВД СССР. — М.: ВНИИ МВД СССР, 1978. — № 49. — С. 84–89.
44. *Оружие* шпионажа. 1993–94: Каталог-справочник. — М.: Империял, 1994.
45. *Павловский М.* Основы национальной безопасности Украины на переходном этапе // Голос Украины. — 1997. — № 59; *Пожарная* безопасность. — М.: Недра, 1980; *Попович В. М.* Економіко-кримінологічна теорія детінізації економіки. — Ірпінь, 2001.
46. *Попович В. М.* Тіньова економіка // Правові джерела. — К., 1998.
47. *Преступность* в Украине // Бюл. законодательства і юрид. практики в Україні. — 1994. — № 2.
48. *Рекомендации* по повышению безопасности объектов. — М., 1995.
49. *Рубанов В., Дмитриев Ю.* К вопросу о защите промышленных секретов совместных предприятий // Хозяйство и право. — 1989. — № 1.
50. *Самотуга В., Андреев С.* Коммерческая тайна и ее защита. — М.: Внешторгиздат, 1992.
51. *Сборник* документов по порядку создания и функционирования негосударственных охранных и детективных организаций. — М.: Баярд.
52. *Спесивцев А. В., Вегнер В. А., Крутиков А. Ю.* Защита информации в персональных ЭВМ. — М.: Радио и связь, 1992.
53. *Стенг Д., Мун С.* Секреты безопасности сетей. — К.: Диалектика, 1995.
54. *Учебник* телохранителя: Базовый курс. — М.: Мир безопасности, 1996.
55. *Федоткин С., Гураев Ю.* Сборник материалов по основам организации охранной деятельности. — М., 1996.
56. *Фролов Г.* Тайны тайнописи. — М., 1992.
57. *Ханит Ч., Зартрьян В.* Разведка на службе вашего предприятия: Пер. с фр. — К., 1992.
58. *Хуберт Г.* Искусственный интеллект как средство обеспечения безопасности 1989; *Цивилюк Г. Е.* Школа безопасности: Пособие по выживанию. — М.: ЭКСМО, 1995.
59. *Чернявский А.* Краткая история развития промышленного шпионажа // Деловая Украина. — 1993. — № 67, 69, 71.
60. *Чернявский А.* Методы комплексной и экономической разведки // Деловая Украина. — 1993. — № 74.
61. *Чернявский А. А.* Безопасность предпринимательской деятельности. — К.: МАУП, 1998.
62. *Чернявский А. А.* Промышленный шпионаж и безопасность предпринимательства. — К.: МАУП, 1996.
63. *Шеннон К.* Работы по теории информации и кибернетике. — М.: Изд-во иностр. лит., 1963.
64. *Шпионские* штучки и устройства для защиты объектов и информации: Справ. пособие / В. И. Андрианов и др. — СПб.: Лань, 1996.
65. *Ярочкин В. И., Халятин Д. В.* Основы защиты информации. Служба безопасности предприятия: Учеб. пособие. — М., 1993.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Організаційно-правові проблеми безпеки підприємництва”.....	5
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Організаційно-правові проблеми безпеки підприємництва”.....	7
Список літератури.....	43

Відповідальний за випуск *А. Д. Везеренко*
Редактор *А. А. Тютюнник*
Комп’ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4502

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.
Обл.-вид. арк. 1, 81. Ум.-друк. арк. 2,32. Наклад 50 пр.
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
ДП “Видавничий дім “Персонал”
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008